

Pædagogisk læreplan 2026/27'

UDARBEJDET AF FAGLIGE FYRTÅRNE OG
LEDELSE I SAMARBEJDE MED PERSONALE
EVALUERES ÅRLIGT I SEPTEMBER/ OKTOBER.

Indhold

Hvem er vi?	3
Pædagogisk grundlag.....	4
Børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber.....	4
Børnesyn.....	4
Dannelse og børneperspektiv	5
Leg.....	5
Læring	6
Børnefællesskaber.....	6
Pædagogisk læringsmiljø	7
Kvalitetsudvikling.....	7
Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, som giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?.....	8
Fysiske læringsmiljøer og legezoner	8
Hareskoven som pædagogisk læringsmiljø	8
Voksenpositionering og organisering	9
Rutiner og overgange som læringsmiljøer.....	9
Leg, sprog og bevægelse gennem hele dagen	9
Planlægning med afsæt i børnegruppen.....	9
Systematisk opfølgning på børnenes trivsel og udvikling	10
Børn i udsatte positioner	10
Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?	10
Deltagelsesmuligheder og differentierede fællesskaber.....	11
Sammenhæng til børnehaveklassen	12
Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?	12
Inddragelse af lokalsamfundet	12
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	13
Det fysiske læringsmiljø	13
Det psykiske læringsmiljø	13
Det æstetiske børnemiljø	13
De seks læreplanstemaer	14
Alsidig personlig udvikling.....	14

Social udvikling.....	14
Kommunikation og sprog	14
Krop, sanser og bevægelse	15
Natur, udeliv og science	15
Kultur, æstetik og fællesskab	15
Evalueringskultur	16
Forældresamarbejde	16
Hvordan samarbejder vi med forældrene, om barnets og børnegruppens trivsel og læring?	16

Hvem er vi?

Ønskeøen er en selvejende, integreret institution med plads til 36 vuggestuebørn og 60 børnehavebørn.

Vi indgår i et tværgående netværk med andre selvejende institutioner, hvor faglig sparring, videndeling og fælles refleksion bidrager til udvikling og kvalificering af den pædagogiske praksis.

Ønskeøen har en høj andel uddannede pædagoger og pædagogiske assistenter. Den pædagogiske faglighed og den fælles faglige refleksion er et væsentligt grundlag for arbejdet med at udvikle læringsmiljøer, der understøtter børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Vuggestuen og børnehaven er placeret på hver sin etage. Vuggestuen ligger i stueetagen og består af tre stuer med 12 børn og tre medarbejdere på hver stue. Derudover er der tilknyttet en flyver, som indgår på tværs af vuggestuen. Vuggestuen har egen legeplads, som ligger i direkte forbindelse med børnehavens legeplads og indgår som en naturlig del af det pædagogiske læringsmiljø.

Børnehavens 60 børn er fordelt på tre stuer med ca. 20 børn og tre medarbejdere tilknyttet hver stue. Derudover er der tilknyttet en flyver, som indgår på tværs af børnehaven.

Børnehaven er delvis udflytter, og vi benytter os af en spejderhytte i Hareskoven, som vi kører til med bus mandag-fredag. De tre børnehavegrupper skiftes til at være i skoven en uge ad gangen hver tredje uge. Om onsdagen deltager en mindre gruppe af de store vuggestuebørn i udflyttertilbuddet sammen med kendte voksne. Det giver børnene mulighed for gradvist at få erfaringer med Hareskoven og understøtter samtidig sammenhængen i overgangen fra vuggestue til børnehave. Hareskoven udgør en integreret del af det pædagogiske læringsmiljø og giver særlige muligheder for natur, leg, bevægelse og fordybelse.

Børnehaven ligger på 1. sal og er indrettet med flere mindre rum, som giver mulighed for fordybelse og organisering i mindre fællesskaber. Både inde og ude arbejder vi bevidst med indretning, materialer og legezoner, så de fysiske rammer understøtter forskellige former for leg, bevægelse, fordybelse og deltagelse.

I Ønskeøen har vi madordning og eget køkken med en køkkenleder og en køkkenassistent. Maden er næsten 100 % økologisk. Køkkenet inddrages i relevante pædagogiske temaer og i hverdagens rutiner. Måltiderne indgår som en del af det pædagogiske læringsmiljø og rummer blandt andet muligheder for fællesskab, samtale, deltagelse og udvikling af selvhjulpenhed.

Når børnehaven er i Hareskoven, medbringes mad fra køkkenet, primært håndmadder og rugbrøds-madder. Det giver fleksibilitet i tilrettelæggelsen af dagen og mulighed for spontane ture og aktiviteter.

Pædagogisk grundlag

Børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber

Vores pædagogiske praksis bygger på følgende værdier:

- Omsorg, som omfatter empati, tryghed, tillid og ansvar for den anden.
- Ligeværd. Vi tager udgangspunkt i menneskers ligeværd og i den pædagogiske relation gennem dialog, anerkendelse, respekt og tolerance for forskellighed.
- Det vensomme menneskesyn. Vi møder hinanden vensomt, tager os af hinanden og ser og møder børn og voksne som dem, vi er.
- Professionel integritet, karakteriseret ved høj faglighed, ansvarlighed, troværdighed og åbenhed.
- Social retfærdighed og demokratiske værdier gennem inddragelse, mangfoldighed, fællesskab og rummelighed. Vi inddrager relationelle perspektiver i arbejdet med børn og fællesskaber.

I Ønskeøen arbejder vi med samspil og relationer af høj kvalitet som en grundlæggende forudsætning for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Tryk tilknytning og stabile, sensitive voksne er et væsentligt fundament for barnets mulighed for at udforske sig selv, andre og verden.

Det gode samspil tager udgangspunkt i barnets intentioner, behov, perspektiver og interesser. Vi bestræber os på at se barnets initiativ, respondere relevant og justere vores pædagogiske praksis, så barnet oplever sig set, forstået og inddraget. Ansvar for relationen og for at skabe reelle deltagelsesmuligheder ligger hos den voksne.

Som fælles fagligt afsæt arbejder vi med en Vensom kultur inspireret af ICDP og de otte samspilstemaer. Det indebærer blandt andet, at vi har opmærksomhed på barnets initiativ, inviterer til samspil, lytter og svarer, anerkender barnets ressourcer og guider med afsæt i barnets nærmeste udviklingsmuligheder.

Det vensomme blik begynder hos de voksne. Vi betragter derfor også det professionelle voksenfællesskab som en del af det relationelle læringsmiljø. Den måde, vi møder hinandens forskelligheder, perspektiver og kompetencer på, har betydning for den kultur, vi stiller til rådighed for børnene. Respekt, anerkendelse, nysgerrighed og tolerance skal således kunne genfindes i relationerne mellem voksen-voksen, voksen-barn og barn-barn.

Vi møder barnet med følelsesmæssig forståelse og søger at forstå og respondere på barnets følelser, perspektiver, behov og intentioner. Den voksne har ansvar for relationen, sætter rammen for samspillet og justerer løbende sin pædagogiske praksis med afsæt i barnet, børnegruppen og den konkrete situation.

Børnesyn

I Ønskeøen møder vi børn med åbenhed, nysgerrighed og anerkendelse. Barnet skal opleve sig som et værdifuldt individ og som en betydningsfuld deltager i fællesskabet. Vi ser forskellighed som en

ressource og tager udgangspunkt i barnets perspektiv, intentioner og forudsætninger, så barnet oplever sig set, hørt og forstået.

Børn har ret til medbestemmelse og medindflydelse på deres hverdag. Vi inddrager børnene ved aktivt at lytte til og være nysgerrige på deres perspektiver, initiativer og interesser og lade dem få betydning for hverdagens leg, aktiviteter og læringsmiljøer. Vi er opmærksomme på, at børns perspektiver kommer til udtryk på forskellige måder – gennem sprog, handlinger, kropslige udtryk, leg og initiativer. Det forudsætter omsorgsfulde og nærværende voksne, som tager ansvar for relationen og understøtter og udfordrer barnet med afsæt i dets udviklingsmuligheder.

Vi tilrettelægger de fysiske og psykiske læringsmiljøer, så de understøtter tryghed, deltagelse og gode relationer og giver børnene mod på at lege, undersøge, lære og udvikle sig.

Dannelse og børneperspektiv

Vores opgave er at understøtte børnenes dannelse og gradvist styrke deres muligheder for at forstå, forholde sig til og handle i den verden og de fællesskaber, de er en del af.

Børneperspektivet er derfor et grundlæggende afsæt i vores pædagogiske praksis. Børnene inddrages i hverdagens rutiner og overgange, i børneinitieret leg og i vokseninitierede aktiviteter og forløb. Medindflydelse forudsætter, at vi er opmærksomme på både børnenes verbale og nonverbale kommunikation og på, at børn udtrykker perspektiver og deltagelse forskelligt.

I praksis betyder det, at vi lytter aktivt til børnene, følger deres initiativer og er nysgerrige på det, de viser os gennem sprog, kropslige udtryk, handlinger og leg. Børnenes perspektiver får betydning for, hvordan vi tilrettelægger og justerer aktiviteter, rutiner, fællesskaber og læringsmiljøer.

Vi ser forskellighed som en ressource og arbejder med differentierede deltagelsesmuligheder, så det enkelte barn kan bidrage til fællesskabet ud fra egne forudsætninger. Som voksne er vi rollemodeller og har ansvar for at skabe en kultur præget af nysgerrighed, respekt og åbenhed over for både egne og andres perspektiver.

Leg

I Ønskeøen tager vi leg alvorligt.

Legen har værdi i sig selv og er samtidig central for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Gennem legen udforsker og eksperimenterer børnene, bruger deres fantasi, forhandler, indgår kompromisser og håndterer konflikter. Legen skaber dermed betydningsfulde erfaringer og udviklingsmuligheder inden for blandt andet det emotionelle, sociale, kropslige, sproglige og kognitive område.

Det fysiske læringsmiljø har betydning for børnenes muligheder for at etablere, udvikle og fordybe sig i leg. Vi arbejder derfor bevidst med indretning, materialer og legezoner både inde og ude, så miljøet er tydeligt og tilgængeligt og inviterer til forskellige former for leg, bevægelse, fordybelse og fællesskab.

Den voksne har en væsentlig rolle i at observere, understøtte og, når det er relevant, deltage i legen. Vi er opmærksomme på, at børn har forskellige forudsætninger for at deltage i leg. Nogle børn etablerer og fastholder leg på egen hånd, mens andre har behov for pædagogisk støtte til at få adgang til, deltage i og fastholde deres deltagelse i legen. Den voksne kan blandt andet understøtte relationerne mellem børnene, bidrage med nye perspektiver og legeimpulser eller hjælpe med at udvikle legens ramme.

Vores deltagelse tager afsæt i børnenes perspektiver og legens præmisser. Vi positionerer os fleksibelt ved at gå foran, ved siden af eller bagved afhængigt af børnene, legen og den konkrete situation. Formålet er ikke at overtage eller styre legen, men at understøtte dens udvikling og skabe reelle deltagelsesmuligheder for alle børn.

Læring

Læring finder sted gennem hele dagen og er en integreret del af det pædagogiske læringsmiljø. Børn lærer gennem leg, planlagte aktiviteter, rutiner og overgange samt i de spontane samspil og situationer, der opstår mellem børn og voksne.

I vores pædagogiske arbejde med læring lægger vi vægt på tryghed, relationer, nysgerrighed, motivation, fordybelse og proces.

Vi betragter tryghed og relationel kvalitet som grundlæggende forudsætninger for børns læring. Med afsæt i vores kendskab til børnene, deres perspektiver, interesser og initiativer tilrettelægger og justerer vi læringsmiljøet, så det understøtter nysgerrighed, deltagelse, udforskning og fordybelse.

Vi tager afsæt i det, barnet allerede kan og er optaget af, og understøtter barnet i det næste mulige skridt. Den voksne kan eksempelvis stille undersøgende spørgsmål, tilføre nye materialer eller perspektiver, vise en mulighed eller give barnet tid og støtte til selv at prøve. Støtten tilpasses løbende, så barnet udfordres inden for sin nærmeste udviklingszone, uden at den voksne overtager processen.

Vi har fokus på læreprocessen frem for det færdige produkt. Det betyder, at vi skaber rum for, at børnene kan undersøge, eksperimentere, gøre sig erfaringer og udvikle nye forståelser i samspil med andre.

Læring finder sted på tværs af læreplanstemaerne og gennem hele dagen. Vi har derfor opmærksomhed på de læringsmuligheder, der opstår i børnenes leg, relationer, aktiviteter, rutiner og overgange, og på hvordan vi som voksne kan understøtte og udvide dem med afsæt i børnenes initiativer og perspektiver.

Børnefællesskaber

I Ønskeøen betragter vi børnefællesskaber som betydningsfulde for børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Børn bringer forskellige erfaringer, perspektiver og kompetencer ind i fællesskabet, og alle børn skal opleve tilhørsforhold og have mulighed for at bidrage med noget værdifuldt.

Vi arbejder ud fra en forståelse af, at lige deltagelsesmuligheder ikke nødvendigvis forudsætter ens rammer eller den samme pædagogiske støtte. Børn kan i forskellige sammenhænge have behov for

forskellige former for støtte, organisering eller mindre fællesskaber for at kunne deltage og bringe deres ressourcer i spil. Vi organiserer derfor fleksible og differentierede fællesskaber med afsæt i børnegruppens dynamik og det enkelte barns aktuelle forudsætninger og deltagelsesmuligheder.

Deltagelse kan se forskellig ud. Nogle gange har barnet brug for at være aktivt deltagende, andre gange for at observere fra kanten, lege alene eller trække sig fra fællesskabet. Vi respekterer barnets signaler og perspektiv og har samtidig blik for, hvornår et barn har brug for støtte til at få adgang til et fællesskab.

Arbejdet i mindre grupper kan skabe mulighed for øget nærvær, fordybelse og opmærksomhed på det enkelte barns deltagelse og relationer. Samtidig understøtter vi relationer, venskaber og fællesskaber på tværs af stuer, alder og forskellige forudsætninger, når det er pædagogisk meningsfuldt.

Det pædagogiske personale har ansvar for at organisere læringsmiljøet og positionere sig, så børnene møder reelle muligheder for at deltage i leg og fællesskaber gennem hele dagen. I praksis kan det blandt andet være ved at understøtte kontakten mellem børn, hjælpe et barn ind i en igangværende leg, organisere mindre fællesskaber eller justere den voksnes støtte. Vores opgave er at åbne muligheder for deltagelse – ikke at kræve deltagelse. Barnet skal kunne opleve tilhørsforhold og samtidig have mulighed for at deltage på forskellige måder og i forskellig grad.

Pædagogisk læringsmiljø

Kvalitetsudvikling

I Ønskeøen arbejder vi systematisk med at udvikle kvaliteten i vores pædagogiske læringsmiljøer. KIDS er et centralt fagligt redskab i dette arbejde og anvendes som grundlag for observation, analyse og fælles refleksion over den pædagogiske praksis.

KIDS bidrager til et fælles fagligt sprog og skærper vores opmærksomhed på sammenhængen mellem børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse og de relationer, rammer og deltagelsesmuligheder, vi som pædagogisk personale stiller til rådighed.

Vi gennemfører løbende KIDS-observationer og anvender dem som afsæt for faglig refleksion og udvikling af praksis. De faglige fyrtårne og ledelsen har en central rolle i dette arbejde, og KIDS indgår desuden som redskab i forbindelse med det pædagogiske tilsyn.

Vi betragter kvalitet som dynamisk. Børnegruppen, medarbejdergruppen samt de fysiske og organisatoriske rammer forandrer sig over tid. Derfor undersøger, justerer og udvikler vi løbende de pædagogiske læringsmiljøer.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, som giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

I Ønskeøen betragter vi hele dagen som et pædagogisk læringsmiljø. Fra barnet træder ind ad døren om morgenen, til det går hjem igen, rummer leg, planlagte aktiviteter, rutiner, måltider, garderobesituationer, overgange og spontane situationer pædagogiske muligheder.

Tryghed og relationel kvalitet er grundlæggende for læringsmiljøet. Allerede i afleveringen har vi opmærksomhed på at møde barnet og familien nærværende og understøtte en tryk overgang mellem hjem og institution. Gennem dagen orienterer vi os mod børnenes perspektiver, initiativer og behov og justerer vores organisering og pædagogiske handlinger med afsæt heri.

Fysiske læringsmiljøer og legezoner

Vi arbejder bevidst med tydelige, tilgængelige og inviterende legezoner både inde og ude. Indretning, materialer og æstetik skal understøtte børnenes muligheder for selv at orientere sig, tage initiativ og indgå i forskellige former for leg, bevægelse, fordybelse og fællesskab.

Legezonerne tilrettelægges, så de understøtter forskellige former for leg og aktivitet, herunder rolleleg, konstruktion, kreativitet, sprog, sansning og bevægelse. Vi anvender desuden visuelle elementer og læringstavler, når det understøtter børnenes kommunikation, sproglige udvikling og mulighed for at orientere sig i læringsmiljøet.

De fysiske læringsmiljøer er ikke statiske, men justeres løbende med afsæt i observationer af børnenes leg, interesser, initiativer og deltagelsesmuligheder. Vi gør klar til leg gennem hele dagen, så miljøerne fremstår tilgængelige og inviterende og understøtter børnenes muligheder for selv at tage initiativ til leg.

Hareskoven som pædagogisk læringsmiljø

Som en integreret del af Ønskeøens pædagogiske læringsmiljø giver Hareskoven børnene adgang til andre erfaringer og udfoldelsesmuligheder end dem, de møder hjemme i institutionen. Skovens rum inviterer til leg, bevægelse, sansning, undersøgelse og fordybelse og giver børnene mulighed for at bruge kroppen og følge deres nysgerrighed i mødet med naturen.

De skiftende og sanselige indtryk i naturen kan spontant fange barnets opmærksomhed, uden at barnet aktivt skal fastholde sit fokus. Det kan skabe særlige betingelser for ro, fordybelse og mental restitution og give den målrettede opmærksomhed mulighed for en pause.

I vores pædagogiske praksis betyder det, at der skal være tid til mere end det planlagte. Børnene skal have mulighed for at gå på opdagelse, standse op og fordybe sig i det, de møder og bliver optaget af. Vi følger deres initiativer og nysgerrighed og positionerer os efter, hvad situationen kalder på – foran, ved siden af eller bagved. Dermed skaber vi en balance mellem børnenes egne spor og de lege, aktiviteter og fælles oplevelser, som vi som voksne tager initiativ til.

Voksenpositionering og organisering

De voksnes positionering og organisering er en væsentlig del af det pædagogiske læringsmiljø. Vi organiserer os, så de voksne kan være nærværende og tilgængelige og samtidig indtage forskellige positioner med afsæt i børnegruppen, det enkelte barn og den konkrete situation.

Den voksne kan gå foran og sætte en tydelig ramme, gå ved siden af og deltage aktivt eller træde tilbage og give plads til børnenes egne initiativer. Voksenpositioneringen er således fleksibel og tager afsæt i en faglig vurdering af, hvad børnene og situationen kalder på.

Vi organiserer desuden mindre og differentierede børnefællesskaber på tværs af blandt andet alder, stuer, relationer og forudsætninger. Organiseringen tager afsæt i den aktuelle børnegruppe og skal understøtte, at alle børn får reelle muligheder for deltagelse, fordybelse og tilhørsforhold.

Rutiner og overgange som læringsmiljøer

De pædagogiske rutiner udgør betydningsfulde læringsmiljøer. Måltider, garderobesituationer, oprydning, toiletbesøg og overgange skaber mulighed for nærvær, samspil, sprog, bevægelse, deltagelse og udvikling af selvhjulpenhed.

Vi arbejder med glidende overgange og en organisering, der begrænser unødigt ventetid og skaber ro, forudsigelighed og mening for børnene. I rutinerne understøtter vi børnene i selv at handle, deltage og gradvist mestre mere. Vores udgangspunkt er, at børn udvikler kompetencer gennem aktiv deltagelse og egne erfaringer.

Det stiller krav til, at vi som voksne kan vente, give tid og afstemme vores støtte efter barnets aktuelle forudsætninger. På den måde understøtter vi barnets udvikling og mestring uden at overtage det, barnet selv kan eller er i færd med at lære.

Leg, sprog og bevægelse gennem hele dagen

Vi tilrettelægger læringsmiljøet med en balance mellem børneinitieret leg, vokseninitierede aktiviteter og hverdagens rutiner. Det pædagogiske personale følger børnenes initiativer og interesser og kan justere planlagte aktiviteter, når børnenes spor åbner for andre relevante lege- og læreprocesser.

Sprog, kommunikation, krop og bevægelse indgår som integrerede elementer i læringsmiljøet gennem hele dagen. Vi har derfor opmærksomhed på de sproglige, kropslige og sanselige muligheder, der opstår i leg, rutiner, overgange og planlagte aktiviteter.

Vi skaber miljøer, der inviterer til bevægelse og varierede motoriske erfaringer både inde og ude. Samtidig understøtter vi børnenes sproglige udvikling gennem dialog, leg og visuel understøttelse samt ved at sætte ord på handlinger, oplevelser, følelser og relationer.

Planlægning med afsæt i børnegruppen

Både vuggestuen og børnehaven arbejder med uge- og månedsplaner samt fælles temaer. Temaerne udgør en fælles faglig ramme, mens den enkelte stue har pædagogisk råderum til at tilrettelægge arbejdet med afsæt i den aktuelle børnegruppe.

Som en del af vores systematiske pædagogiske arbejde anvender vi et fælles årshjul, der skaber retning og sammenhæng i årets pædagogiske arbejde. Årshjulet udarbejdes med afsæt i blandt andet fokuspunkter fra det årlige pædagogiske tilsyn og danner en fælles ramme for årets temaer og faglige fokusområder i afdelingerne. Temaerne omsættes med afsæt i den aktuelle børnegruppe og giver samtidig den enkelte stue mulighed for at følge børnenes initiativer, interesser og behov. På den måde skaber vi sammenhæng mellem evaluering, fælles faglige prioriteringer og den pædagogiske praksis gennem året.

Det samme tema kan således undersøges og udfoldes på forskellige måder gennem eksempelvis leg, natur, bevægelse, kreativitet, sprog og fordybelse. Det centrale er børnenes deltagelse og læreprocesser samt den betydning, læringsmiljøet får for børnene – ikke gennemførelsen af en på forhånd fastlagt aktivitet.

Det pædagogiske læringsmiljø forudsætter samtidig et tydeligt professionelt samarbejde. Roller og opgaver organiseres, så ansvarsfordelingen er tydelig, og organiseringen understøtter de voksnes mulighed for nærvær og samspil med børnene.

Systematisk opfølgning på børnenes trivsel og udvikling

Vi følger systematisk børnenes trivsel, udvikling og deltagelsesmuligheder gennem observationer, faglig refleksion og relevante pædagogiske redskaber. I vuggestuen anvender vi Sprograppen på faste tidspunkter i løbet af året samt i forbindelse med nye børn. I børnehaven gennemfører vi sprogvurderinger ved 5-årsalderen og ved faglig bekymring. På tværs af huset anvender vi TOPI to gange årligt.

Redskaberne indgår sammen med vores øvrige observationer i den faglige refleksion og anvendes til at kvalificere vores blik på det enkelte barn, børnegruppen og det pædagogiske læringsmiljø. Når observationer eller vurderinger giver anledning til særlig opmærksomhed, følger vi systematisk op og tilrettelægger relevante pædagogiske handlinger.

SMTTE anvendes som et fælles pædagogisk redskab, når vi ønsker at arbejde målrettet og systematisk med en indsats. Det kan være i relation til det enkelte barn, en børnegruppe eller udvikling af det pædagogiske læringsmiljø. SMTTE skaber sammenhæng mellem vores observationer, mål, pædagogiske tiltag, tegn og evaluering og understøtter, at vi løbende kan følge, justere og udvikle indsatsen.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I Ønskeøen tager vi udgangspunkt i, at alle børn i perioder kan befinde sig i en udsat position. Udsathed forstås ikke alene som noget, der er knyttet til det enkelte barn, men som noget, der kan opstå i samspillet mellem barnets forudsætninger, relationer, fællesskaber og de rammer, barnet befinder sig i. Forandringer i familien, tab af betydningsfulde relationer eller vanskeligheder med at få

adgang til leg og fællesskaber kan eksempelvis få betydning for barnets trivsel, udvikling og deltagelsesmuligheder.

Vi arbejder derfor ud fra et relationelt og kontekstuel blik på barnet. Det indebærer, at vi både er opmærksomme på barnets ressourcer og behov og undersøger betydningen af relationerne, fællesskabet og det pædagogiske læringsmiljø. Det er de voksnes ansvar at være nysgerrige på, hvad barnet kalder på, og hvordan vores egen praksis og organisering kan justeres, så barnet får bedre muligheder for at deltage, udvikle sig og opleve tilhørsforhold.

Vi samarbejder tæt med forældrene og lægger vægt på at skabe en fælles forståelse af barnets situation, ressourcer og behov. Når der er behov for yderligere faglig sparring eller en tværprofessionel indsats, inddrager vi relevante interne og eksterne samarbejdspartnere, blandt andet gennem ressourceteam møder og samarbejde med institutions- og socialrådgiver.

Når der er behov for en målrettet pædagogisk indsats, arbejder vi systematisk med handleplaner, herunder SMTTE. Det skal skabe sammenhæng mellem faglige observationer, mål, pædagogiske tiltag, tegn og evaluering og samtidig understøtte en løbende vurdering af, om indsatsen skaber de ønskede deltagelses- og udviklingsmuligheder for barnet.

Den faglige refleksion skal samtidig bidrage til, at vi undersøger flere perspektiver på barnet, relationerne og den pædagogiske kontekst. Karl Tomms spørgehjul anvendes som fælles refleksionsredskab og understøtter en undersøgende tilgang til vores egne forståelser, positioner og handlemuligheder. Arbejdet med Karl Tomms spørgehjul udfoldes nærmere under afsnittet om evalueringskultur.

Deltagelsesmuligheder og differentierede fællesskaber

Børn kan have behov for forskellige former for støtte for at få reelle deltagelsesmuligheder i leg og fællesskaber. Vi arbejder derfor med fleksible og differentierede fællesskaber med afsæt i det enkelte barns aktuelle forudsætninger og den konkrete pædagogiske kontekst. Ligeværd indebærer for os ikke, at alle børn mødes ens, men at det enkelte barn mødes på en måde, der understøtter mulighed for deltagelse, tilhørsforhold og udvikling.

Mindre fællesskaber kan skabe ro, overskuelighed og mulighed for tættere voksenstøtte. Samtidig har vi opmærksomhed på, at barnet ikke fastholdes i bestemte grupper, positioner eller forståelser, men får mulighed for at indgå i forskellige relationer og fællesskaber.

Vi tilrettelægger og justerer læringsmiljøet, så børn kan deltage på forskellige måder og med forskellige grader af støtte. Det kan blandt andet indebære justering af aktivitetens rammer og indhold, materialer, gruppens sammensætning eller den voksnes positionering. Den pædagogiske støtte tilpasses løbende med afsæt i barnets initiativer, ressourcer og deltagelsesmuligheder.

Det pædagogiske personale har ansvar for aktivt at understøtte barnets adgang til fællesskabet. Det indebærer, at vi er opmærksomme på barnets initiativer, understøtter relationer og skaber betingelser for, at barnet ikke alene er til stede, men oplever tilhørsforhold og mulighed for at være en værdifuld og betydningsfuld deltager i fællesskabet.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Hver onsdag samles de ældste børn på tværs af børnehavens stuer i Storegruppen. Storegruppen udgør et særligt fællesskab for de kommende skolebørn og har fokus på at skabe kontinuitet og tryghed i overgangen fra børnehave til skole og KKFO.

Med afsæt i det enkelte barn og den aktuelle børnegruppe arbejder vi med selvforståelse, selvværd, selvhjulpenhed, sociale relationer, samarbejde og deltagelseskompetencer. Gennem leg, aktiviteter, mindre pædagogiske forløb og ture understøtter vi børnene i at tage initiativ, indgå i fællesskaber, samarbejde, håndtere nye situationer og orientere sig i større sociale sammenhænge.

Formålet er ikke at gøre børnehaven skolelignende, men at skabe pædagogisk kontinuitet og give børnene erfaringer, der understøtter deres forudsætninger for at møde nye fællesskaber og læringsmiljøer med nysgerrighed, tryghed og deltagelsesmod. Legen og børneperspektivet er fortsat grundlæggende for det pædagogiske arbejde i Storegruppen.

Som en del af arbejdet tager Storegruppen på ture og benytter kulturelle tilbud og offentlig transport. Inden skolestart besøger børnene desuden skoler og KKFO'er. Besøgene skal bidrage til genkendelighed og give børnene erfaringer med nogle af de fysiske og sociale rammer, de vil møde i overgangen til skole og KKFO.

Vi har opmærksomhed på, at børn udvikler sig forskelligt og kan have behov for forskellige former for støtte og deltagelsesmuligheder i overgangen til skole. Hvis skoleudsættelse overvejes for et barn, vurderer vi i samarbejde med forældrene og relevante fagpersoner, hvordan barnets trivsel, udvikling og deltagelse bedst understøttes frem mod den kommende skolestart.

Ved skoleudsættelse udarbejder vi en konkret handleplan, herunder SMTTE, som tydeliggør sammenhæng, mål, pædagogiske tiltag, tegn og evaluering frem mod skolestart.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi betragter lokalsamfundet som en udvidelse af Ønskeøens pædagogiske læringsmiljø og anvender aktivt de muligheder, som nærmiljøet og det øvrige København stiller til rådighed.

Vi benytter blandt andet lokale legepladser, biblioteket, Amager Strand og Vestamager Naturcenter. Natur, kultur og offentlige rum inddrages med afsæt i børnegruppens interesser og de aktuelle pædagogiske temaer og intentioner.

Gennem ture og aktiviteter uden for institutionen får børnene erfaringer med at færdes i og orientere sig i lokalområdet og byen. Vi benytter blandt andet offentlig transport og inddrager lokale

kulturinstitutioner og traditioner, når det er pædagogisk relevant. Eksempelvis besøger vi Filips Kirke i forbindelse med julen.

Når det er relevant, inddrager vi desuden forældrenes ressourcer, viden og kompetencer i aktiviteter og ture.

Lokalsamfundet indgår således som en del af det samlede pædagogiske læringsmiljø og bidrager til at skabe forbindelser mellem børnenes hverdagsliv i institutionen og den natur, kultur og det samfund, de er en del af.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske læringsmiljø

Vi udvikler og justerer de fysiske læringsmiljøer med afsæt i den aktuelle børnegruppe, børnenes perspektiver og deres deltagelsesmuligheder. KIDS-observationer indgår som fagligt afsæt for refleksion over sammenhængen mellem rummenes organisering, den pædagogiske praksis og børnenes muligheder for leg, bevægelse, fordybelse og fællesskab.

Indretningen skal være fleksibel, tilgængelig og inviterende. Vi arbejder med tydelige legezoner inde og ude og organiserer rum, materialer og møbler, så børnene kan orientere sig, tage initiativ og fordybe sig i leg. Materialer er så vidt muligt tilgængelige i børnehøjde, og visuelle understøttelser og læringstavler anvendes, når de bidrager til børnenes sprog, kommunikation og mulighed for at orientere sig i læringsmiljøet.

De fysiske læringsmiljøer justeres løbende på baggrund af observationer af børnenes brug af rummene. Vi har samtidig opmærksomhed på, at miljøerne giver mulighed for kropslig udfoldelse, sansning og varierede motoriske erfaringer.

Det psykiske læringsmiljø

Det psykiske læringsmiljø tager afsæt i tryghed, ligeværd, anerkendelse og gensidig respekt. De voksne har ansvar for den relationelle kvalitet og for den kultur, der skabes omkring børnene. Vi forholder os derfor bevidst til vores positionering, sprog, toneleje, kropssprog og handlinger og til den betydning, de får for børnene og fællesskabet.

Vensomhed og det vensomme blik er et centralt fagligt afsæt. Vi møder børn og voksne med respekt, anerkendelse og nysgerrighed og betragter forskellighed som en ressource. Som voksne har vi ansvar for at justere os i relationen, være opmærksomme på barnets initiativer og skabe rammer, hvor alle børn oplever tilhørsforhold og mulighed for at være betydningsfulde deltagere i fællesskabet.

Det æstetiske børnemiljø

Det æstetiske børnemiljø er en integreret del af det pædagogiske læringsmiljø. Vi tilstræber, at rummene fremstår indbydende, overskuelige og inspirerende og understøtter børnenes lyst til leg, fantasi, kreativitet og fordybelse.

Børnenes egne udtryk og perspektiver skal være synlige i miljøet, og børnene inddrages i at sætte præg på de rum, de er en del af. Det æstetiske børnemiljø handler dermed ikke alene om udsmykning, men om sammenhængen mellem rummenes udtryk, funktion og pædagogiske intention.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

Vi understøtter børnenes alsidige personlige udvikling gennem trygge relationer og differentierede fællesskaber, hvor børnene får mulighed for at tage initiativ, møde passende udfordringer og erfare sig selv som betydningsfulde deltagere.

Med afsæt i det enkelte barns ressourcer, motivation og perspektiver arbejder vi med selvforståelse, selvværd og deltagelsesmod. Vi tager afsæt i barnets nærmeste udviklingszone og tilpasser vores støtte og forventninger, så barnet mødes med passende udfordringer og får mulighed for gradvist at mestre mere. Vi understøtter samtidig børnene i at identificere og sætte ord på egne følelser og gradvist udvikle strategier til at håndtere dem.

Social udvikling

Legen og børnefællesskaberne har central betydning for børnenes sociale udvikling. Vi er opmærksomme på det enkelte barns forudsætninger for at indgå i relationer, leg og fællesskaber og differentierer den pædagogiske støtte herefter. Gennem børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter understøtter vi børnene i at etablere relationer, samarbejde og deltage i fællesskaber. Den voksne positionerer sig fleksibelt i og omkring legen med afsæt i børnenes behov og den konkrete situation.

Kommunikation og sprog

Sprog og kommunikation er en integreret del af hele dagens pædagogiske læringsmiljø. Vi understøtter børnenes sproglige og kommunikative udvikling i leg, relationer, rutiner, overgange og planlagte aktiviteter.

Vi er bevidste om vores rolle som sproglige forbilleder og arbejder blandt andet med dialogisk læsning, Sprogtrappen, sproggrupper, sang og fortælling. I hverdagens samspil understøtter vi dialog og turtagning, sætter ord på handlinger, følelser og relationer og tilbyder børnene ord og begreber, når de har behov for det.

UGLER indgår som en sprogunderstøttende tilgang i samspillet med børnene. Vi skaber rum for længerevarende samtaler, hvor den voksne følger barnets initiativ, giver tid til respons og anvender åbne og undersøgende spørgsmål. Herved understøttes barnets mulighed for at udfolde egne tanker, erfaringer og fortællinger og være aktiv deltager i dialogen.

Visuelle understøttelser og læringstavler anvendes, når de kan understøtte sprog, dialog og fælles opmærksomhed. Den sprogpædagogiske praksis kvalificeres gennem faglig sparring og fælles refleksion, og den sprogansvarlige fungerer som faglig ressourceperson og bidrager til videndeling og udvikling af praksis.

Krop, sanser og bevægelse

Krop, sanser og bevægelse indgår gennem hele dagen i det pædagogiske læringsmiljø. Vi tilrettelægger miljøer og aktiviteter, der inviterer børnene til at undersøge kroppens muligheder, udvikle deres motorik og gøre varierede kropslige og sanselige erfaringer.

Vi arbejder målrettet med bevægelseslege og motoriske deltagelsesmuligheder i leg, rutiner, overgange og planlagte aktiviteter. Gennem observation og faglig refleksion følger vi børnenes deltagelse og justerer aktiviteter, organisering og voksenstøtte efter børnegruppens og det enkelte barns behov.

I vuggestuen anvender vi blandt andet madrasser, Bobles, sansematerialer, musik og dans, mens børnehaven blandt andet benytter legepladser, bevægelsesmaterialer og KKFO'ens sal. Hareskoven udgør desuden et særligt kropsligt og sanseligt læringsmiljø med mulighed for blandt andet ujævnt terræn, klatring, risikoleg og hulebyggeri.

Natur, udeliv og science

Vi prioriterer naturen som et væsentligt pædagogisk læringsmiljø. Gennem undersøgende og sanselige erfaringer understøtter vi børnenes nysgerrighed, fordybelse og begyndende forståelse af naturfænomener, årstider, dyr og menneskets relation til naturen. Hareskoven, legepladserne og lokalområdet giver børnene mulighed for at undersøge naturen med krop og sanser. Vi følger børnenes spørgsmål, spor og interesser og undersøger fænomener sammen med dem gennem dialog og konkrete erfaringer. Samtidig understøtter vi respekt for naturen og en begyndende forståelse af sammenhænge mellem mennesker, dyr og natur.

De ældste vuggestuebørn introduceres til Hareskoven sammen med kendte voksne og børn som en del af arbejdet med at skabe sammenhæng i overgangen til børnehaven.

Kultur, æstetik og fællesskab

Vi skaber muligheder for, at børnene kan møde og deltage i forskellige kulturelle og æstetiske fællesskaber. Ønskeøens traditioner, herunder fastelavn, påske, Halloween, jul, Lucia, fødselsdage og sommerfest, indgår som en del af vores fælles kultur og giver anledning til fælles oplevelser, kreativitet og forskellige æstetiske udtryksformer. I børnehaven arbejder vi desuden med kulturhistoriske temaer, hvor børnene møder historie og kultur gennem blandt andet litteratur, museumsbesøg, fortælling, udklædning og kreative processer.

Vi prioriterer, at børnene har adgang til forskellige materialer og udtryksformer og får mulighed for selv at tage initiativ til kreative processer, rolleleg og æstetisk udfoldelse.

Evalueringskultur

I Ønskeøen arbejder vi med en evalueringskultur, hvor faglig refleksion, dokumentation og evaluering er en integreret del af den pædagogiske praksis. Evaluering indgår fast på stue-, afdelings- og personalemøder samt i de faglige fyrtårnes arbejde.

Fælles pædagogiske fokusområder fra vores årshjul indgår løbende i den faglige refleksion. Med afsæt i observationer og erfaringer fra praksis undersøger vi sammenhængen mellem vores pædagogiske intentioner, handlinger og den betydning, de får for børnene. På den baggrund justerer vi læringsmiljøer, organisering og voksenpositionering.

Vi anvender forskellige former for dokumentation og faglige redskaber, herunder praksisfortællinger, observationer, KIDS og SMTTE. Valget af redskab tager afsæt i den konkrete pædagogiske sammenhæng og i, hvad vi ønsker at undersøge og udvikle.

SMTTE anvendes, når vi ønsker at undersøge, planlægge og udvikle konkrete dele af praksis. Modellen anvendes både i arbejdet med enkelte børn og børnegrupper samt i måneds- og temaforløb. SMTTE strukturerer arbejdet omkring sammenhæng, mål, tiltag, tegn og evaluering og understøtter en systematisk opfølgning på, om vores pædagogiske handlinger får den tilsigtede betydning for børnene og læringsmiljøet.

Som fælles refleksionsredskab anvender vi Karl Tomms spørgehjul. Spørgehjulet understøtter en undersøgende og refleksiv tilgang, hvor vi søger flere perspektiver på en problemstilling og forholder os til egne forståelser, relationer, positioner og handlemuligheder. Redskabet anvendes blandt andet i arbejdet med børn i udsatte positioner, forældresamarbejde og kollegialt samarbejde. Formålet er at udvide det faglige blik og skabe grundlag for nye perspektiver og pædagogiske handlemuligheder.

KIDS-observationer indgår i den samlede evalueringskultur og kobles til den løbende faglige refleksion over læringsmiljøet. De faglige fyrtårne og ledelsen har et særligt ansvar for at understøtte sammenhængen mellem observation, evaluering, handleplaner og udvikling af praksis.

Læreplanen indgår i vores løbende faglige refleksion og evalueres samlet én gang årligt med de faglige fyrtårne. Her forholder vi os til sammenhængen mellem det pædagogiske grundlag, vores læringsmiljøer og den praksis, børnene møder i hverdagen.

Forældresamarbejde

Hvordan samarbejder vi med forældrene, om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Ønskeøen betragter vi forældresamarbejdet som en væsentlig del af det pædagogiske arbejde. Vi prioriterer et trygt og tillidsfuldt samarbejde, hvor dialog, gensidig respekt og åbenhed danner grundlag for samarbejdet om barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Når et barn begynder i Ønskeøen, modtager vi samtidig en ny familie. Inden opstart modtager familien vores velkomstfolder, som introducerer til Ønskeøen og giver relevant information om hverdagen og den første tid i institutionen. Indkøringen betragter vi som begyndelsen på relationen mellem familien og institutionen og dermed som et væsentligt fundament for det videre samarbejde.

Når et nyt barn starter i vuggestuen, tilrettelægger vi indkøringen i tæt samarbejde med forældrene og med udgangspunkt i barnets behov. I begyndelsen har vi særligt fokus på, at barnet får mulighed for at skabe en tryk relation til de nærmeste stuevoksne. I takt med at barnet bliver trygt, udvides relationerne gradvist til flere voksne og børn på stuen. Vi justerer løbende indkøringen ud fra barnets reaktioner og behov.

Når et barn skal videre fra vuggestue til børnehave i Ønskeøen, arbejder vi ligeledes med en gradvis overgang. Overgangen intensiveres cirka en måned før opstart og foregår i samarbejde mellem barnets nuværende og kommende stuevoksne. Vuggestuens personale understøtter som udgangspunkt barnet i starten, så barnet gradvist får mulighed for at lære de nye voksne, børn og rammer at kende. Forældrene inviteres til en overleveringssamtale inden opstart i børnehaven.

Forældrene har en særlig viden om deres barn, mens vi som fagprofessionelle får kendskab til barnet i institutionens forskellige relationer og fællesskaber. Vi betragter disse forskellige perspektiver som betydningsfulde og søger gennem dialog at skabe en fælles forståelse af barnets ressourcer, behov og deltagelsesmuligheder.

Alle familier tilbydes en trivselssamtale cirka tre måneder efter barnets start. Herudover afholder vi samtaler efter behov samt samtaler i forbindelse med øvrige overgange. Samtalerne skal understøtte kontinuitet og give mulighed for at dele perspektiver og relevant viden om barnet.

Ledelsen er tilgængelig og inddrages efter behov i forældresamarbejdet, særligt når et samarbejde opleves udfordrende, når et barn er i mistrivsel eller befinder sig i en udsat position, eller når en familie i en periode står i en vanskelig livssituation. Her prioriterer vi en åben og respektfuld dialog, hvor forskellige perspektiver kan bringes i spil, og hvor vi sammen søger at skabe de bedst mulige betingelser for barnet og familien.

Vi har blik for, at udsathed kan være midlertidig og kontekstafhængig, og at familiers behov for støtte og tættere dialog derfor kan ændre sig over tid. Når det er relevant, kan forældresamarbejdet udvides med et tværprofessionelt samarbejde, eksempelvis med socialrådgiver, psykolog eller andre relevante fagprofessionelle. Dette sker i dialog med familien og med henblik på at kvalificere forståelsen af barnets og familiens situation og skabe sammenhæng i den fælles indsats.

Ledelsen kan i disse forløb bidrage til at kvalificere dialogen, skabe tydelighed omkring det videre samarbejde og understøtte koordineringen mellem familien, det pædagogiske personale og relevante tværprofessionelle samarbejdspartnere.

Den løbende kommunikation foregår både i den daglige kontakt og via Aula. Hver uge udsender vi FredagNews med "ugen der gik" og "ugen der kommer", så forældrene får indblik i børnenes hverdag, aktuelle pædagogiske fokusområder og den kommende uge. Derudover anvendes blandt andet dagbøger, billeder og anden relevant information til at skabe indblik og sammenhæng mellem hjem og institution.

Forældresamarbejdet foregår både omkring det enkelte barn og omkring det fælles institutionsliv. Gennem forældremøder, forældreråd og bestyrelsesarbejde skaber vi rum for dialog og forældreperspektiver, ligesom forældrene efter relevans inddrages i aktiviteter og fælles arrangementer.

Vi betragter et trygt og tillidsfuldt forældresamarbejde som noget, der udvikles over tid og forudsætter gensidig nysgerrighed, tydelig kommunikation og mulighed for også at være i dialog, når perspektiverne er forskellige. Målet er ikke nødvendigvis, at vi altid ser ens på en situation, men at vi kan undersøge forskellige perspektiver og fastholde et fælles blik på barnets trivsel og deltagelsesmuligheder.